

Kust, stränder och öar Strandnära befolkning 2013

MI0812

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde.....	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	3
A.8	Gallringsföreskrifter.....	3
A.9	EU-reglering.....	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	4
B	Kvalitetsdeklaration	5
B.0	Inledning.....	5
B.1	Innehåll.....	5
1.1	Statistiska målstorheter.....	5
1.1.1	Objekt och population.....	5
1.1.2	Variabler.....	6
1.1.3	Statistiska mått.....	6
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	6
1.1.5	Referenstider.....	6
1.2	Fullständighet.....	6
B.2	Tillförlitlighet.....	7
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	7
2.2	Osäkerhetskällor.....	7
2.2.1	Urval.....	7
2.2.2	Ramtäckning.....	7
2.2.3	Mätning.....	8
2.2.4	Svarsbortfall.....	8
2.2.5	Bearbetning.....	8
2.2.6	Modellantaganden.....	9

2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	9
B.3	<i>Aktualitet</i>	9
3.1	Frekvens	9
3.2	Framställningstid.....	9
3.3	Punktlighet	9
B.4	<i>Jämförbarhet och sammanvändbarhet</i>	9
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	9
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	9
4.3	Sammanvändbarhet med annan statistik	10
B.5	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	10
5.1	Spridningsformer.....	10
5.2	Presentation	10
5.3	Dokumentation.....	10
5.4	Tillgång till primärmaterial	10
5.5	Upplysningstjänster.....	10

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Miljö

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Markanvändning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja



För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån, SCB
Postadress: Box 24300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100
Kontaktperson: Johan Stålnacke
Telefon: 08-5069 47 05
Telefax: 08-5069 4348
E-post:

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån, SCB
Postadress: Box 24300, 104 51
Besöksadress: Karlavägen 100
Kontaktperson: Johan Stålnacke
Karin Hedeklint

Telefon: 08-506 947 05
08-506 945 14
Telefax 08-5069 43 48
E-post: förnamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99)

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ej aktuellt.

A.9 EU-reglering

Ej aktuellt.

A.10 Syfte och historik

Statistiken syftar till att ge basinformation om Sveriges kust, stränder och öar. Basuppgifterna består av statistik om kust- och strandlängd, antal öar, omkrets öar, samt befolkning och byggnader på öar och längs vatten.

Statistiken gjordes för första gången år 2000. Befolkning på öar uppdaterades för år 2005 och 2008.

En rapport om smala vattendrag togs fram för år 2005(MI 50 SM 0501). Smala vattendrag definierades som vattendrag 1-6 meter breda. Statistiken redovisade vattendragens längd, landareal inom 50 meter från vattnet samt byggnader inom 50 meter.

Tack vare SCB:s medverkan i geodatasamverkan, från 2011, förbättrades möjligheterna att uppdatera statistiken genom den ökade tillgången på geodata. Lantmäteriets vattenmask, som tas från fastighetskartan, kunde hämtas oftare än tidigare. 2012 uppdaterades därför statistiken om kust- och strandlängder.

Under 2014 togs helt ny statistik fram, som beskrev befolkningen inom 100 meter från vatten. Vatten och befolkningsuppgifter för 2013 kombinerades med uppgifter om befolkningens könsfördelning, ålder, utbildningsnivå, förvärvsarbete och inkomst.

Under 2014 planeras en uppdatering av statistik över antal, omkrets och areal öar, eventuellt med uppgifter om befolkning och byggnader.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken används bland annat som allmän bakgrundsinformation för analyser av den strandnära bebyggelseutvecklingen och av boendet på öar och i skärgårdsområden. Intresse för sådana studier och analyser finns hos Naturvårdsverket, Tillväxtanalys och Boverket.

A.12 Uppläggning och genomförande

Grundmaterialet för undersökningen utgörs av Lantmäteriets digitala vattenmask (vattenkarta) i skalan 1:10 000. Det är skikt ”mv” i fastighetskartan som används. Materialet har erhållits från Lantmäteriet i form av MapInfo-filer, upplagda på 5x5-kmrutor.

Kustlinjen har lokaliserats med hjälp av SMHI:s sjöregister och andra källor, varvid havsvatten och insjövatten har kunnat särskiljas. Vattenytorna i Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmaren särskiljdes på liknande sätt.

Materialet har bearbetats i GIS-miljö i ArcInfo och MapInfo, där bl.a. 5x5-kmrutorna har slagits samman till länsfiler. Öar har framställts ur ”hålén” i vattenmasken.

Vidare statistikbearbetning har gjorts i MapInfo och Excel. Fördelningen av statistiken på kommuner har gjorts med hjälp av kommungränser uppbyggda med hjälp av fastighetsgränser.

Registeruppgifter om inkomst, utbildningsnivå och förvärvsarbetande har kopplats mot befolkningen via personnummer. Adresspunkter för den folkbokförda befolkningen har använts. Runt punkterna har en bufferzon med 100 meters radie skapats. När vatten finns inom bufferzonen anses adressen vara strandnära.

A.13 Internationell rapportering

Ej aktuellt.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Ej aktuellt.

B Kvalitetsdeklaration

SCB deklarerar kvaliteten i sina undersökningar enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

B.0 Inledning

Statistiken avser att redovisa fakta om kust, stränder och öar, bl a avseende längder, arealer och befolkning. Statistiken visar uppgifter om samtliga sträckor kust och stränder samt alla öar i Sverige.

Föreliggande kvalitetsdeklaration beskriver tidigare publicerad statistik inom produkten, samt den senast publicerade statistiken över Strandnära befolkning 2013-12-31.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Basuppgifter kust, stränder, öar:

- Längd på kust och stränder, samt omkrets på öar
- Antal öar
- Landareal öar, samt inom X antal meter från vatten
- Befolkning och byggnader på öar, samt inom X antal meter från vatten
- Landförbindelse till ett urval öar
- Tätorter på ett urval öar

Strandnära befolkning 2013-12-31:

- Befolkning inom 100 meter från vatten
- Könsfördelning, åldersfördelning, utbildningsnivåer, förvärvsarbete och inkomstnivåer för befolkning inom 100 meter från vatten

1.1.1 Objekt och population

Basuppgifter kust, stränder, öar:

Undersökningen omfattar all kust samt alla stränder och öar i Sverige, så som de framträder i skala 1:10 000.

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Undersökningen omfattar all befolkning enligt Registret för totalbefolkning (RTB), med koordinater, 2013-12-31. Allt vatten från Lantmäteriets fastighets-

karta har använts. Det är vattnet så som det framträder i skala 1:10 000.

1.1.2 Variabler

Basuppgifter kust, stränder, öar:

- Längd/sträcka/omkrets på kust, strand, vattendrag, ö
- Antal öar/bebodda öar
- Landareal öar/zoner
- Antal öar med fast/ej fast landförbindelse
- Antal tätorter per ö
- Strandtyp: Insjöstrand och vattendrag, ö i insjö, havsö, fastlandskust, de 4 största sjöarna
- Antal och andel befolkning inom ö/avstånd från vatten

Strandnära befolkning 2013-12-31:

- Antal och andel befolkning inom avstånd från vatten, samt inom/utanför tätort.
- Andel strandnära befolkning och totalbefolkning avseende kön, åldersklasser, utbildningsnivå, förvärvsarbete, inkomstnivå

1.1.3 Statistiska mått

Basuppgifter kust, stränder, öar:

Antal, hektar, kilometer, kvadratkilometer, andel (%)

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Antal och andel (%)

1.1.4 Redovisningsgrupper

Basuppgifter kust, stränder, öar:

Riket, län, kommuner, storleksgrupper sjöar och öar.

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Riket, län, kommuner. Inom och utanför tätort.

1.1.5 Referenstider

Basuppgifter kust, stränder, öar:

- Uppgifter om areal, längd och antal för kust, stränder och öar togs fram för år 2000.
- Uppgifter om längd på kust, stränder och öar uppdaterades för 2012.
- Uppgifter om befolkning på öar togs fram för 2000, 2005 och 2008
- Uppgifter om byggnader på öar togs fram för 2000.
- Uppgifter om smala vattendrag (1-6 meter) togs fram för 2005.

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Uppgifter om strandnära befolkning togs fram för referenstidpunkten 2013-12-31.

1.2. Fullständighet

Det är en totalundersökning som enbart bygger på registeruppgifter.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Ett statistikvärdes tillförlitlighet beror på det totala felet mellan skattningen och målstorheten. Det totala felet kan bestå av urvalsfel, täckningsfel, bortfallsfel, mätfel och bearbetningsfel.

Statistiken över kust, stränder och öar bedöms vara god, eftersom registren som ligger till grund för undersökningen ständigt uppdateras och revideras.

2.2 Osäkerhetskällor

Osäkerhetskällorna består främst av brister i de register som har använts i undersökningen.

2.2.1 *Urval*

Undersökningen är en totalundersökning där allt ytbildat vatten i Lantmäteriets fastighetskarta, skala 1:10 000 ingår. Register över Sveriges totala befolkning och byggnader har använts vid bearbetningar.

2.2.2 *Ramtäckning*

Basuppgifter kust, stränder, öar:

Vatten som inte visas i skala 1:10 000 ingår inte i materialet, vilket kan leda till undertäckning.

Hur SCB avgränsar och definierar en ö kräver en särskild redogörelse, eftersom det ofta diskuteras av användare. Strikt matematiskt/datormässigt definierar SCB en ö som ett stycke land omflutet av vatten. Flera fall av osäkerhet uppstår dock, där SCB behöver göra en bedömning.

Det handlar delvis om landområden som omsluts av små vattendrag och som datormässigt betraktas som ö utan att ha "ö-karaktär". Det har även diskuterats hur små öar får vara. SCB gör då bedömningen att de kan vara hur små som helst, så länge de syns i kartunderlaget. Tidigare publikationer har nämnt att konstgjort vatten, t ex grävd kanal, inte ska omringa en ö. För att sortera bort öar som klassats felaktigt av dessa skäl krävs dock omfattande granskning av materialet. Det är inte möjligt av resursskäl. Det kan därför finnas en överskattning i statistiken över öar. Det kan även påverka uppgifter om kustlängd, eftersom öar i regel inte räknas in i fastlandskusten.

Vad gäller riktigt stora landområden finns flera gränsfall, där SCB har behövt ta ställning. Vi använder oss vanligtvis av principerna att flera olika vattendrag inte kan bilda öar, samt om landområdet i normalt språkbruk betraktas som en ö eller inte. Vi illustrerar det med tre exempel som ofta diskuteras:

1. Ett område i Norrbotten som omringas av Bottenhavet, Kalix älv, Torne älv och Tärendö Älv är ett sådant exempel. Vi har inte räknat det som en ö, av skälet att befolkningen i området tycker att de bor på fastlandet, samt att det omringas av flera olika vattendrag.
2. Ett liknande gränsfall är Hisingen i Göteborg. Här är det en och samma flod som delar upp sig och blir som ett deltaland. Sådana brukar tas som

- öar, men det är inte självklart var gränsen ska dras. Hisingen har vi räknat som ö, eftersom området normalt brukar räknas som en sådan.
3. Ett tredje gränsfall är Södertörn i Stockholms län, som vi inte har räknat som en ö. Området omringas av flera olika vatten, bland annat Södertälje kanal och Strömmen.

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Delar av befolkningen kan inte kopplas till fastighetskoordinat. Det är befolkning som är "på församling skrivna" och "utan känd hemvist". Dessa ingår inte statistiken över befolkning på öar/inom X antal meter från vatten, vilket kan innebära en undertäckning i dessa uppgifter.

Uppgifter om tätorternas befolkning har beräknats på befolkningen 2013-12-31 inom 2010 års gränser. Gränserna har inte justerats för eventuell ny tillkommen bebyggelse efter 2010, vilket ger en underskattning av befolkningen i tätort 2013.

2.2.3 Mätning

Basuppgifter kust, stränder, öar:

Vattenkartan hämtad från Lantmäteriets fastighetskarta har använts för längder, omkrets och arealer 2000 och 2012. Förbättringsarbete av vattenmasken görs successivt av Lantmäteriet. Det kan innebära att olika delar av landet har uppdaterats i olika faser och kan därför mätas på olika sätt.

Register över befolkning, byggnader och tätorter har använts för aktuella referensår. Uppgifter om namn på öar och landförbindelser har hämtats från kartor och flygfoton från Lantmäteriet, samt från tidtabeller över färjetrafik.

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Följande register har använts vid produktion av statistiken:

- Fastighetsregistrets vattenskikt, hämtade från Lantmäteriets fastighetskarta 2013.
- Registret för totalbefolkning (RTB), med koordinater, 2013-12-31
- Sammanräknad förvärvsinkomst, 2012
- Utbildningsregistret, 2012
- Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), förvärvsarbete efter sektor, 2012
- Tätorter 2010, polygoner
- Gränser för kommuner och län, hämtade från Lantmäteriets fastighetskarta 2013.

2.2.4 Svarsbortfall

Ej aktuellt då undersökningen baseras på ett totalregister.

2.2.5 Bearbetning

Basuppgifter kust, stränder, öar:

På grund av lång datorbearbetningstid måste data delas upp i länsfiler vilket ökar risken för fel.

Befolkningssiffror för enskilda öar har granskats på mikronivå, genom jämförelser med data från tidigare år samt med data för bebyggelse och fastighetsgränser. Granskning har även gjorts på makronivå med hjälp av resultatet från tidigare undersökning (MI 50 SM 0101).

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Registeruppgifter om inkomst, utbildningsnivå och förvärvsarbete har kopplats mot befolkningen via personnummer. Adresspunkter för den folkbokförda befolkningen har använts. Runt punkterna har en bufferzon med 100 meters radie skapats. När vatten finns inom bufferzonen anses adressen vara strandnära.

2.2.6 Modellantaganden

Undersökningen saknar statistisk modell.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Redovisning av osäkerhetsmått sker i samband med resultatredovisningen.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Statistiken har tagits fram och uppdaterats med oregelbundna tidsintervall, sedan 2000.

3.2 Framställningstid

Framställningstid varierar beroende på aktuell undersöknings omfattning och innehåll. Vid produktion arbetar i regel två personer samtidigt, under 1-3 månaders tid.

3.3 Punktlighet

Punktligheten är god. Statistiken har publicerats vid planerade tidpunkter.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Jämförbarheten inom produkten har hittills varit dålig, eftersom metodförändringar för insamling påverkar resultatet avsevärt mer än faktiska förändringar i kust- och strandlinje.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Basuppgifter kust stränder, öar:

Jämförbarhet mellan grupper är ej aktuellt då ingående variabler inte används i någon annan undersökning.

Strandnära befolkning 2013-12-31:

Uppgifter om inkomst, utbildningsnivå och förvärvsarbete avser 2012, men har kopplats till befolkningen 2013-12-31. Statistiken kan inte jämföras med

andra siffror hämtade från SCB:s statistikdatabas om utbildning, förvärvsarbetande och inkomster. Uppgifterna i den här undersökningen har beräknats på den totala befolkningen, oavsett ålder. Uppgifterna har därför en högre andel i klassen 'Uppgift saknas'. Statistik i SCB:s statistikdatabas inom områdena inkomst, utbildningsnivå och förvärvsarbetande har vanligtvis rensats från värden för personer under en viss ålder.

Uppgifter om tätorternas befolkning har beräknats på befolkningen 2013-12-31 inom 2010 års gränser. Gränserna har inte justerats för eventuell nytilkommen bebyggelse efter 2010. De som bor i nya hus i direkt anslutning till tätortsgränsen borde tillhöra tätorten. Men eftersom gränsen inte utvidgas annat än vart femte år, kommer de inte med i den här beräkningen. Det blir därmed en underskattning av tätortens befolkning 2013.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken kan jämföras med siffror över kust- och strandlängder 2012, publicerat i Statistiskt meddelande MI50SM1301 och i Statistikdatabasen. Länkar finns från produktsidan www.scb.se/MI0812.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Resultaten från undersökningarna har presenterats i Statistiska Meddelanden serie MI 50. Delar av resultaten finns inlagda i Statistikdatabasen, som finns tillgängliga på SCB:s webbplats: www.scb.se.

Resultaten i sammandrag har presenterats i publikationen Markanvändningen i Sverige (SCB) samt i Statistisk årsbok (SCB).

5.2 Presentation

I SM finns text, tabeller, diagram och kartor.

5.3 Dokumentation

Dokumentationen finns tillgängliga på SCB:s webbplats, www.scb.se.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärmaterial kan ej erhållas.

5.5 Upplysningstjänster

För ytterligare upplysningar kontakta:
Johan Stålnacke, tfn 08-5069 47 05
Fax: 08-5069 43 48
E-post: fornamn.efternamn@scb.se